THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
251-253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.
Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

די מלחמה נעגען די הינע אידען

—)::(—

גט וועגען דעם אייראָפּעאישען קריעג ווילען מיר היינט רעדען נאר פון דער מלחמה וועלכע איז ערקלעהרט געוואָרען געגען די הינע אידען.

פון לאנג ווייסען מיר שוין, אז עס זענען פערהאן פיעלע, וועלכע האָבען אונז גיט ליעב. וועלכע האלטען אונז פאר א געפאהר, פאר א פעסט, אָבער דאך זיי זאָלען וואגען אזוי אָפען ארויסצוגעהן, אויף דעם האט מען זיך אמויינינגסטען געריכט.

ווען פון צייט צו צייט פלעגט שוין יא איינער ארויסקומען חוצפה־דיג אָפען, איז עס מעהרסטענס געווען, אועלכער וועלכער קען ניט קיין אידען, שטעהט ניט מיט זיי אין פערבינדונגען און איז מעהרסטענס גע־וועזען א „טול" אין די הענד פון דער שוואַרצער פינסטערער מאכט.

דאָס געשעפּס - פירמע, וועלכע טהוט פיעלע געשעפטען מיט אידען, האט הונדערטער און פיעלייכט טויזענדער אידישע קאָסטומערס, זאָ־מיט אמאהל ערקלעהרען גרויע געגען אידען, ערקלעהרען אז די אידישע מטבעות זענען כשר, אָבער די אידען אליין טריף. דאָס קומט צום ער־שטען מאהל פאר אין דער געשיכטע פון די מאראנטער אידען.

פערהאן אין טאראנטא א מילך - קאָמפּאניע, בעקאנט אלס „פריי־סעס דיירי", איז עס אין די יעניגע, וועלכע האט געפונען פאר נויטיג צו ערקלעהרען קריעג אידען.

מיט א צוויי וואָכען פריהער, האט די זעלבע קאָמפּאניע אין איין פרייטאג בייטאג פלוצלונג אויעקגעשיקט אלע זעקס אידישע „דרייווערס" וועלכע זי האט געהאט בעשעפטיגט.

ווען מיר זענען פון דעם געווער געווארען, האָבען מיר עס אנגענו־מען פאר א געשעפטליכען צופאלנעשטויס, ווי עס קומט געוועהנליך פאר, אבזאָהל קשה איז געוועזען, אז א קאָמפּאניע, וועלכע בעשעפטיגט הונ־דערטער מענשען, זאָל מיט אמאָהל גראדע אויטקשיקען זעקס מענשען, און אלע דארפען זיי זיין אידען.

די ווייטערדיגע טהאטען פון דער קאָמפּאניע האָבען אָבער פאר אונז דעם רעשעניש ערקלעהרט.

אבבעסטען ערקלעהרט עס פאלגענדער ברעף, וועלכער איז פון אונז דערהאלטען געווארען, און וועלכען מיר ברענגען אין פולען:

וועלכער דער רעדאקטאר!

ערלויבט מיר פלאץ אין אייער ווערטהער צייטונג פאר פאל־גענדער פאקטיזונג:

עס איז פיעלייכט קיין נייעס ניט צו לעזען וועגען אנטיסעמי־טיזם, אָבער אזא פאטש אין פנים צו געבען אידען, וואלט מען גע־מעגט ערוואַרטען נאר אין רוסלאנד, אָבער ניט אין דער פרייער קענערע, אין א לאנד אונטער דער אנגלישער פאהן.

פאקטיט האט פאלגענדעס:

מיטוואָך אויענד דעם 23-טען אויגוסט, האָב איך בעמערקט אן „אדווערטייזמענט", אז אין „פרייסעס דיירי" וועלען פערלאנגט יונגע מענשען אלס מילך „דרייווערס", מיט א געהאלט פון 16 דאלאר אין העכער.

דאָנערשטאג בין איך אהין אוועק. קומענדיג אין זיעער „אָפיס" 255 קווין סט. איסט, האָט מיך אן אנגעשטעלטער געפרעגט מיין פערלאנג, און ווען איך האָב איהם דערצעהלט, האָט ער מיר געהייסען צוואַרטען, פאר דעם מענערדישער טר. לייאנס.

נאך א שטונדע וואַרטען, איז ענדליך דער טר. לייאנס צו מיר צוגעקומען. איך האָב איהם דאן געפרעגט וואָס מיין לעצטע בע־שעפטיגונג איז געוועזען. איך האָב איהם געענטפערט, פערוויבערט איהם אז איך בין א פרייהיגער יונגערמאן, און ערקלעהרט, אז אב־וואהל איך האָב פריהער געארבייט אין שניידער „טרייד", וועל איך אָבער דעם „דרישאָב" קענען גוט „אטענדען". אָבער ער דערהערענדיג דאָס וואָרט „שניידער", האָט מיר איבערגעהאלטן מיט דער פראגע, וואָס פאר א נאציאָנאליטעט?

איך האָב איהם נאטירליך געענטפערט, אז איך בין א איד.

„נאטהינג דואינג", האָט ער ארויסגעברומט.

פאר א מאָמענט בין איך צומישט געוואָרען פונ'ם ענטפער, אָבער קימענדיג צו זיך, האָב איך איהם געפרעגט:

„וווהיי, איז נאט איי דושו גוד אינאף פאר יו?"

„דהיי אר טהו גוד", האָט ער מיר געענטפערט מיט א שפּא־טישען געלעכטער.

געעהרטער ראַדאקטאר!

פיעלייכט קען יעמאנד טראכטען, אז דארום האָט מען מיר אזוי געענטפערט ווייל איך קען קיין ענגליש ניט, אָדער האלט זיך שמעציג, איז די געשיכטע אזוי. איך בין געקומען קיין אמעריקא אלס קליינער אינגעל, און האָב דאָ געענדיגט „סקוהל", איך געה אי־מער נעט געקליידעט.

עס קען אויך קיין פראגע ניט זיין וועגען „עקספּיריענס", ווייל ער האָט אזעלכעס ניט פערלאנגט.

און דאָס פאקטיט אין דער פרייער מענערע, פון א קאָמפּאניע וועלכע האָט פיעלע אידישע קאָסטומער.

האָפענדיג, אז איהר וועט עס פערעפענטליכען, פערבלייב איך מיט דאנק צו אייך,

הייסי מילער, 292 סימקאָ סטריט.

ווען דער „אידישער זשורנאל" האָט דיעזען ברעף ערהאלטען, האָ־בען מיר געזוכט צו הערען אויך דעם צווייטען צד, אייזדער מיר פערעפענט־ליכען עס.

מיר האָבען דערצעהלט דעם מר. לייאנס, וועגען וואָס עס האנדעלט זיך.

דענקט איהר, אז ער האָט געזוכט די זאך צו פערגלעטען אדער אָבצוזויקענען.

זיין ענטפער איז געוועזען, אז אלעס איז ריכטיג ער איז אָבער ניט שולדיג, ווייל אזעלכע פעראָרדענונגען האָט ער פון דער באָארד אָף די־רעקטארס.

הייסט עס, אז ניט נאר האָט איינער געזוכט צו בעליידיגען אידען, נאר די גאנצע קאָמפּאניע, אדער „שערהאלדערס" האָבען עס פריהער בע־האנדעלט און בעשאָלען, אז פערקויפען מילך אידען מעג מען, אָבער גע־בען אידען בעשעפטיגונג, דאָס טאָר מען ניט.

מיר פרעגען די היגע אידען, וואָס געהן זיי ענטפערען אויף דער האנדלונג פון דיעזער קאָמפּאניע, בעקאנט אלס „פרייסעס דיירי".

וועלען די היגע אידען ניט ענטפערען אויף דיעזען פאקט אין פנים?

ד״ר. קאַרל ליעבקנעכט

צו דער פעראורטהיילונג פון דעם העל דישען דייטשען סאָציאל - דעמאָקראַט

פון דר. יוסף קרוק.

די בלינדע זאָגענאנטע גערעכט גע־טין פון דער קייזערליך - קעניגליכער פרוי סיעשער יוסטיץ, האָט אבגעוואויגען פינ־קטליך די שולד פון דר. ליעבקנעכט, וועל־כען מען האָט בעשולדיגט אין פערראטט, און מיט א רוהיגער, אָבער פעסטער שטי־מע געפּסק'נט: „צוויי יאָהר, זעקס חדשים און דריי טעג קאטאָרגע".

ווען ער האָט אפעלירט, האָט מען איהם פאר דיעזען פערברעכען צוגעלעגט ביז 4 יאָהר.

און אויף אזא אופן איז דער פריי־סיש - דייטשער פאראלאמענט און די „פון נאָט אליין אויסגעוועהלטע" האהענצאָ־לערישע מאָנאַרכיע פטור געוואָרען פון דעם „לעסטיגען" סאָציאליסט, דר. קאַרל ליעבקנעכט, און דאָס איז דאך דאָס וויכ־טיגסטע. דאָס איז דאך געווען דער ציעל פון דעם גאנצען סקאנדאלעזען פאלסיפי־קאטאָרישען פּראָצעס: פטור ווערען פון דעם וועלכער האָט דעם מוטה שווימען גע־נען דעם שטראָם, און אָפען ארויסטרע־טען געגען די פריישיש מיליטאריסטיש־אימפּעריאליסטישע פלענער, און געגען דעם עראבערונגס - לוסטיגען רייכסטאג, ווי אויף געגען דעם לאקאיען גייסט פון די געטרייע קריעגערישע „קייזערליך - קע־ניגליכע דייטשע סאָציאל - דעמאָקראַ־טען".

שוין אין דעם ערשטען חודש, ווען ס'איז אויסגעבראָכען די מלחמה, איז אין פערשיעדענע צייטונגען ערשיענען א ידיעה, אז דר. קאַרל ליעבקנעכט איז דער שאָסען געוואָרען פאר זיין אָבזאָגען זיך צו געהן אין מיליטער. די ידיעה האָט זיך ארויסגעוויזען אלס א ניט - ריכטיגע. אינסטינקטמיז האָט מען אָבער געפיהלט, אז ניט דער דיגמאטיש - ארטהאָדאָס־לער קויטסקי, און ניט דער דיפּלאָמאַ־טיש - דעמאָגאגישער שיידעמאן, אדע' אן אנדערער סאָציאליסטישער פיהרער וועט זיין דער ערשטער, וועלכער וועט אויפהויבען די פאָהן פון פּראָטעסט און אָפּמאָך געגען די מלחמה, נאר אז דאָס וועט זיין דר. קאַרל ליעבקנעכט.

ליעבקנעכט'ס גאנצע פערגאנגענ־הייט, און זאָגאר זיינע אָפּמיליען טראָ־ריעיקע זענען געווען די בעסטע גראָראנט־ראָצע. איז דאָך קאַרל ליעבקנעכט דער זוהן און בעסטער תלמיד פון דעם פער־שטאָרבענעם פריוהייטס פיהרער און גרינ־דער פון דער דייטשער סאָציאל דעמאָ־קראטיע וויהעלם ליעבקנעכט. בים לע־בען פון זיין פאָטער, בעזונ־דערס אָבער זינט די ניינציגער יאָהרען פערגעהמט קאַרל ליעבקנעכט א פּראָטעסטענטען פּאָפּ, צווישען די דייטשע אַרבייטער. אין זיין נאָמען הויבט אָן אלץ אָפטער דערמאָהנט ווערען מיט ליעבע און דאך ערץ אין א דאָ־ראָיקאלע קרייזען. דר. קאַרל ליעב־קנעכט האָט ווי קיין צווייטער אין גאנץ דייטשלאנד פערשטאנען די שדעקליכע סכנה, וועלכע דראהט דער וועלט די אָנקומענדע מלחמה. אין ער האָט מיט אלע כחות געוויידמעט זיך דעם קאמפּף געגען דעם מיליטאריזם בכלל, און דעם דייטשען מיליטאריזם בפרט. צוויי מאָל איז ער ארויסגעטרעטען אויף די סאָציאל־דעמאָקראטישע צוזאמענקאָנפערענ (אין 1906 און 1907 יאָהר), פערלאנגענדיג אז די דייטשע אַרבייטער זאָלען זיך ענער נישער נעהמען צו דעם אנטי - מיליטא־ריסטישער אגיטאציע. די מאָיאָריטעט אָבער בעשטעהענט פון „רוהיגע" און „געזעצע - ליעבענדיגע" דייטשען, האָט אָבגעוואָרפען זיינע פארשלעגע (אפילו בעבעל איז ארויסגעטרעטען געגען זיין פאָרשלאָג). ליעבקנעכט, אלס אן אמתער רעוואָלוציאָנער, קעמפּפער, האָט זיך אָבער ניט דערשראָקען פאר די דאָזיגע מעסונג בעשליסע, און האָט זיך אליין גענומען צו דער ארבייט. ער האָט פוב־ליצירט דעם בעקאנטען בוך, „מיליטאריזם און אנטי - מיליטאריזם", און האָט זיך גענומען צו דער יוגענד - בעוועגונג, גוט פערשטעהענדיג אז מען מוז קודם כל בי־דער דייטשער יוגענד, איידער זי ווערט פער'סם'ט דורך אלערליי כאָרד - שאָ־ווינים טישע טהעאָריען ערוועקען דעם רע־וואָלוציאָנערען גייסט. ער האָט גע־קעמפּפט געגען דעם קאָזאָרטען - דיסציפ־ליניר טען יונקערישען פריסען. ער האָט אויף פערשטאנען אז די גרעסטע סכנה פאר דעם ווייטערען פּראָגרעס זענען די קאָזאָרטען - דיסציפּליניר טע נישמות, אפילו ווען זיי רעבענען זיך צו צו דער אָפיציעלער סאָציאליסטישער פאר־טיי.

ער רעכענט זיך מיט די שטרענג - נעזעצליכע קאָמפּאס פאָרכען דען ער פער שטעהט אז די פאָרטיי אָרגאניזאציעס זע־נען נאר פאראיבערגעהענדע ציוויוויליגע מיטלען צום ציעל, אָבער ניט דער צוועק גופא, און ער ענטוויקעלט א שטארקע אנטי - מיליטאריסטישע אגיטאציע. פאר זיין בוך ווערט ער פערארטהיילט פון דעם דייטשען גערעכט צו אנדערהאלבען יאָהר פעסטונג, דאָס האָט אָבער נאך פערגרעסערט ליעבקנעכטס אויטאָריטעט און אין 1908, בעת ער זיצט נאך אין תפיסה ווערט ער אויסגעוועהלט צו דער ציטאדעל פון די פריישיש יונקערס צום פריסישען „לאנד - טאג". אין 1912 שטעלט ער ארויס זיינע קאנדידאטור צום רייכסטאג (פאראלאמענט) — און דוקא אין דעם רעזידענץ - ראיאן פון קייזער ווילהעלם, אין דעם פאָסטדאמער בעצירק. קייזער ווילהעלם איז געווען זעהר אויפ־געבראכט אויף דער דאָזיגער הוצפה. די „קראמאָלע" הייסט עס קריכט אזש — ביז'ן קייזערליכען שלאָס. ווילהעלם אליין האָט זיך פערארגעטערעסירט מיט דעם וואהל - קאמפּף, און האָט געשיקט צו שטימען אלע זיינע דיענער, זיינע קוט - שערס כדי זיי זאָלען ניט דערלאָזען די „חרפה" דאָס ליעבקנעכט זאָל ערוועהלט ווערען אין פאָסטדאם. עס העלפט אָבער ניט. קאַרל ליעבקנעכט געהט ארויס דער זיעגער, און אין רייכסטאג ענטוויקעלט ער א פיבערהאפטע טהעטיגקייט. נאָך קורץ פאר דער מלחמה צייכענט ער זיך אויס מיט זיינע בעריהמטע ענטדעקונגען, פון קרופ'ס הארמאטען - פירמע. ער צייגט אז די „פאטריאָטישע" פירמע ווערט גע־פיהרט אויף דעם סקאנדאליעזישען פּראָ־פיט אויף דעם קריעג. (זי געהט אריין אין פערבינדונגען אפילו מיט אויסלענדי־שע פירמען) אבי נאר האָבען די מעגליכ־קייטען בעקומען גערעדט בעשטעלונגען פאר הארמאטען און אמוניציע אבי צו קענען פערגרעסערען דעם ווערטה פון אי־רע אקציעס און ציהען גרעסערע פּראָפּי־טען.

ווען ס'איז אויסגעבראָכען די מלחמה האָט ליעבקנעכט זיך זאָפּאָרט געשטעלט אין אָפּאָזיציע. דען ווער ווייסט בעסער ווי ער, אז די פערברעכערישע אימפּע־ריאָליסטיש - מיליטעריש פריסישע מאָסטע האָט פּראָוואָצירט די וועלט - מלחמה, האָפענדיג צו ווערען די גרעסטע וועלט מאכט, וועלכע זאָל דיקטירען דער וועלט איהרען ווייטערען גאנג. די פריי־סיש - פאטריאָטישע סאָציאל דעמאָקרא־טען פערשריינען איהם אבער צוערשט, און שטימען פאר דער מלחמה, און פאר די מלחמה קרעדיטען. באלד אבער הערען מיר ווידער זאָ'ן שטימע, ער פערשטעהט די ריי־טשע שאנדע, אין דורך דער אויסלענדי־רישע פרעמדע פּראָטעסטירט ער שארק גע־גען די בריטאלע פערלעצונג פון דער בעלגי־שער אין לוקסעמבורגישער נייטראליטעט.

מיט יעדען טאג פיהרט ער אן צוויי שען די דייטשע מאסען א שטארקערע פרוערענס אגיטאציע, דען ער זעהט קלאהר אז ניט קיין פערטיידיגונג מלחמה פיהרט דייטשלאנד אין דעם רייכסטאג האלט ער פייערדיגע בעשולדיגונגס רעדעס. זיין רע וואָלוציאָנערע נאטור צווינגט איהם אבער בשעת ער האלט דעם לעצטען ערשטען מאי א רעדע, אין וועלכער ער לאכט אויס פארקאסטיש די פריישיש אז האל - טען שטענדיג די צונג הינטער די צייהן, — און רופט צום אקטיווען קעמפּף פאר שלום, צום קאמפּף געגען די פריישיש אימ־פּעריאליסטען, וועלכע זענען שולדיג אין דער מלחמה אין טראגען זיך מיט עראבע אלע כחות געוויידמעט ווערט ער ארעסטירט אלס א דעפּעטאט פון פּאראלאמענט — טאר מען איהם ניט אַרעסטירען, ער ערלויבט ניט דער פריישישער לאָפּע בערירהרען איהם — ערפאָאר ווערט ער אבער בעשולדיגט אין געגעניטטעלען — ווערט געוואָרפען אויף די בשולדיגונגס באנק און פערארטהיילט אויף צוויי יאָהר, זעקס חדשים און דריי טעג קאטארגע, און שפּעטער מיט א צוגאב אויף פיער יאָהר.

דער פּראָצעס אין דורכגעפיהרט גע־וואָרען אויף דעם סקאנדאליעזעסטען אופן. מען ערלויבט אוהם אפילו ניט, אז עס זאָל איהם פערטהיידיגען אין גערעכט זיין ברודער, דער אדוואָקאט טהעאָדאָר ליעבקנעכט יוריסטיש וואָלט געפעגט זעהן לייבט בעוויזען, ווי פאלש און ניט ריכטיג אונגליק און פערבליטיגט די מעגשהייט.

רומעניען און די מלחמה

וואָרום זי האָט אזוי לאנג געוואַרט, און איהר יעצטיגעס אנשליסען זיך.

פון פ. רייס

רומעניען'ס אריינטרעטען אין דער איצ־טיגער מלחמה אויף דער זייט פון די אלא־ירטע, וועט פאר די פאַרשיעדענע היס טאָריקער פון דער צוקונפט זיין א מין אברוהונגס פונקט, א פונקט וואו יעדער היסטאָריקער וועט מוזען זיך אבשטעלען לען אויף קענען אריינרעכענען רומעניען און א טראכט טהון, צו די אלאיירטע וועט צווישען די פאָרטיידיגער פון די קליינע נאציאָנאליטעטען ווי ס'איז די לאוזונג פון דער איצטיגער מלחמה אזוי ווי יעדער היס טאָריקער האָט דאך זיין שטאנדפונקט און וואנער א צוועק פאר זיין שרייבען ד היס טאָריע, וועט זעלבסט פערשטענדליך, איך רומעניענס איצטיגער שריט אויסגע־טייטשט ווערען אזוי אז די ערקלעהרונגען חאטש פון פאָרשיעדענע שטאנדפונק־טען וועלען יעדער איינציגער זיין גערעכט

פונקט ווי יעדע ערשיינונג האָט איהר נעגאטיוען, אזוי גוט ווי איהר פאזיטיוען כאראקטער פונקט אזוי וועט רומעניען האנדלונג און דער איצטיגער מלחמה דיע נען פאר אן ארגומענט סאי פאר די אנ־הענגער פון מלחמה אזוי גוט ווי פאר די אנגענער, פאר די פראָטעסטשען און אויך פאר די פרא אלאיירטע.

ס'איז איבעריג צו זאגען אז א צינד איז נאך צו פריה צו מאכען אורגענד וועל כע בעהויפּטונג וועגען דעם מעגליכען רע זולטאט פון אט דער גאר־וואס געענדער טער לאנג, אז יעדער איינציגער וואס וועט אפילו אלערגענד וועלכע השערה מאכען מוזז זיין פארבעדייט מיט א געגיענגענדע מאס קודאוש צו קענען אין דער נאהענטער צוקונפט מורה זיין אז זיין השערה איז ניט שען כאָרט.

אבער וויפיעל השערות עס זאָלען ניט געמאכט ווערען, און וועלכע פון די גע מאכטע סברות עס זאָלען ניט מקוים ווערען דאָס שפּרוך ווארט אז ווען איינער ווארפט א שטיין אין רוים פאלט ער אין א אידי־שען קאָפּ וועט זיכער מקוים ווערען.

די דריי הונדערט טויזענד אידען, וואס וואוינען אין דער געגענד נאהענט פון בו קאוויטנא, וועלכע האָט אפשר די גרעסטע פראָפּאָרציאָנעלע אידישע בעפעלקערונג, א באָפעלקערונג וועלכע איז געווען דער שטאָלץ פונם גאנצען גאָליציאנער אידענ טום, דערפאר ווייל אהין האָבען זיך פאר קליבען אלע אפּיקורסים וואס האָבען גע וואלט גענייסען פון וועלטליכער בילדונג, וועלכע איז אונטער דער חסדישער פאנאטי שע מאכט ניט מעגליך געווען צו באקומען; וועלען איצט ארויסגעשטעלט ווערען אלס די פארטיידיגער פון זייער פאטערלאנד, עס וועלען זיך שלאגען רומעניש אידען מיט בוקאוויינער אידען: ביידע וועלען זיין געוואנגענען צו פארטיידיגען דערגע אמאטער וויין אין אידישער ישוב נאָך צוויי לענדער און איין אידישער ישוב נאָך צוויי מען וועט פארבענען ווערען אויפן מלחמה מזבח, און עס מאטערט די קשיה ווי אזוי וועלען די אידען אויסטייטשען רומעניע־נס הארדלונג, וואס פאר א קלוחוסך וועלען די אידען בעלערען ווי אזוי צו פארגיבע־רען א נאציאָנאלען קיום?

פיעלע אידישע קהלות חרוב

—)::(—

די „יעווריעסקאיא נידעליא" מעל דעט:

מיר האָבען, צום בעדוירען ערפאָהרען דאָס די בליהענדע אידישע קהלות בין פריסען און עלזאס, זענען פאָרשטערענדיג חרוב געוואָרען.

די מלחמה האָט פון אנפאנג זיך צוגעשעוועט אין די גענענדען פון פריי־סען און עלזאס, וועלכע האָבען געהאט אידישע קהלות מיט ארגאניזאציעס פון הונדערטער יאָהרען אלט.

די אידישע קהלות פון אויטקונין, ליק, נייהענבורג, ארטעלסבורג, פראס טקען, שידווינדט, סאָלדאי, סטאלוטינען און טאפּיא — עקזיסטירען מעהר ניט. דאָס זעלבע מוז מען אויך זאָגען בנוגע מינינקמער זענגהיים, הארטמאנסווילער און אלטקירך אין עלזאס האָבען איבער־הויפּט די אידישע קהלות זעהר שטארק געליטען דורך דעם, וואס די דייטשען האָבען פון דארט פערגענומען די שעהנסטע און פראָמינענטסטע אידישע פארשטע - הער אלס קריעגס משכנות. די שוהלען מיט די ספרי תורות און אלע הייליגע ספרים זענען פערשוואונדען געוואָרען.

רומעניע אין דער איצ־טיגער מלחמה אויף דער זייט פון די אלא־ירטע, וועט פאר די פאָרשיעדענע היס טאָריקער פון דער צוקונפט זיין א מין אברוהונגס פונקט, א פונקט וואו יעדער היסטאָריקער וועט מוזען זיך אבשטעלען לען אויף קענען אריינרעכענען רומעניען און א טראכט טהון, צו די אלאיירטע וועט אויסגעדרעמאהנטע חקומות אנווייזען אויף דער טראגיקאמעדיע, אז רומעניען כדי צו באפרייען טראנסילוויניא פון אונגארן'ס מישלח מוז זי דערווייל אויסהרגענען איהרע בעסטע זיהן, אן ארגו מען וועלכער איז אגב אם כאראקטערים טישטיסטען צוגעפאסט פאר הוסלאנד אויך רומעניענס איצטיגער שריט אויסגע וועלכע, כדי צו באפרייען די סלאווען פון דער פארבסבורגער מלוכה מוז זי דער־ווייל זיי אויסהרגענען מיליאָנענווייז.

די אנהענגער פון קריעג אלס א מי טעל צו פארזיכערען א זעלבסטשטענדי גען נאציאָנאלען קיום וועלען קענען אנווייז ען אויף דער נויטיגענדיגקייט פון הא בען א שטענדיגע, גוט געמישטירטע ארמיי מיטשטעם געוואָרען.

מאנכעס מאָל אבער געגען אידען ניט געלונגען אויסצוהאלטען זיי דער־שולדיגע, וועלכע האָבען אלע איהרע שבנים, צו טויטעט, האָבען בעסטענס געגענדיג, שטראָף.

אין דער שטאָדט אויסגעדרעמט איז א קריסטליך אינקוויזיציע כהות, ספּעציעל ארייננעגאנגען אין דער נאָר־וואס געענדער טער לאנג, אין יעדער איינציגער וועט זיך ענ דיגען מיט אן ענטשיידענער זיעג פאר די אלאיירטע און רומעניען וועט קריגען איהר טר אתנן זוכה ראן וועט אייראָפּא ריי כע אמביציעזע מיליטאריסטען פון דייט־שען סאָרט.

אבער וויפיעל השערות עס זאָלען ניט געמאכט ווערען, און וועלכע פון די גע מאכטע סברות עס זאָלען ניט מקוים ווערען דאָס שפּרוך ווארט אז ווען איינער ווארפט א שטיין אין רוים פאלט ער אין א אידי־שען קאָפּ וועט זיכער מקוים ווערען.

די דריי הונדערט טויזענד אידען, וואס וואוינען אין דער געגענד נאהענט פון בו קאוויטנא, וועלכע האָט אשר די גרעסטע פּראָפּאָרציאָנעלע אידישע באפעלקערונג, א באפעלקערונג וועלכע איז געווען דער שטאָלץ פונם גאנצען גאָליציאנער אידענ טום, דערפאר ווייל אהין האָבען זיך פאר קליבען אלע אפּיקורסים וואס האָבען גע וואלט גענייסען פון וועלטליכער בילדונג, וועלכע איז אונטער דער חסדישער פאנאטי שע מאכט ניט מעגליך געווען צו באקומען; וועלען איצט ארויסגעשטעלט ווערען אלס די פארטיידיגער פון זייער פאטערלאנד, עס וועלען זיך שלאגען רומעניש אידען מיט בוקאוויינער אידען: ביידע וועלען זיין געוואנגענען צו פארטיידיגען דערגע אמאטער וויין אין אידישער ישוב נאָך צוויי לענדער און איין אידישער ישוב נאָך צוויי מען וועט פארבענען ווערען אויפן מלחמה מזבח, און עס מאטערט די קשיה ווי אזוי וועלען די אידען אויסטייטשען רומעניע־נס הארדלונג, וואס פאר א קלוחוסך וועלען די אידען בעלערען ווי אזוי צו פארגיבע־רען א נאציאָנאלען קיום?

דארפט איהר א זיידע־נעם טלות?

פאר זיך, פאר אייער קינד, פאר אייער פריינד? דאן קויפט עס

אין דוואָרקינס

60 עליאבעט סטריט און 145 סאָנט פעטריק

בלויז ערשטע און „עקסטרע" זיידע. דערווערטע פרייזען.

מהזורים אין שנה טובה קארטען

10¢ CATELLI'S MILK MACARONI 10¢

מעהר נארהאפטיגער ווי פלייש פאר האלבען פרייז

פאר 10 סענטא פּראָרציע קאטליעס מיליך מאקאראני ניטמעהר נאכרהאפטיגקייט ווי פלייש אין איז געגוג פאר 6 מענשען.

די דאָזיגע נייע געשמאקע מאקאראני וועלכען מען קען אזוי לייכט פאָרברייטען און אזוי ביליג ענטהאלטען אין זיך מעהר שפּייז שטאף ווי פלייש, פאטייטאס און ווייס ברויט און בלויז פאר א דרי טעל פרייז, קאטאליס מיליך מאקאראני וועלכע איז דייך אין נארהאפטקייט און זעהר געשמאק אין בעסער פון אלע אנדערע אימפּאָרטירטע. קויפט אויף מאָרגען.

אונזער בוך „די גוידל" איז זעהר א גוטע זאך. עס לערנט אויס זאכען וועגען מאקאראני אויף הונדערטע אופנים. שרייבט נאָך א קאפּיע.

THE C. H. CATELLI CO., LIMITED, MONTREAL.

CATELLI'S MILK MACARONI

"MADE IN CANADA"

10¢ EVERYWHERE

32